

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kóriratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Fehér Don Quijotte! No még csak ez kellett a barátságos külföldnek! A magyar miniszterelnök kijelentette, hogy most már nincsenek a magyar parlamentben Don Quijottok, hanem az egész Magyarország hűségesen ragaszkodik — Ausztriához. Eddig azok a reblis magyarok csak a királyukhoz ragaszkodtak, mert úgy tudták, hogy csak annak tartoznak hűséggel. Don Quijottok voltak, mondja Héderváry Károly gróf. Most már nincsenek Don Quijottok, most már minden magyar tudja, hogy hűséggel tazozik Ausztriának is.

Végtelenül szomorú dolog az ilyen elszólás minden magyar ember ajakáról, kétszeresen szomorú dolog, mikor Magyarország miniszterelnökének felelős ellenjegyzése mellett tudja meg a világ, hogy Magyarország függetlenségi törekvése, megerősödési vágya, — csak néhány Don Quijottéknak volt zagyva álma a múltban, ma már ellenben boldog a magyar, hogy ismét hű lehet Ausztriához. Andrassy, Lossuth, Apponyi, Wekerle, Zichy, Aladár: Don Quijotteok; a bölcs politikus a tudományi hűség Ausztriához.

Nem tudni, sajtóhiba vagy nyelvbontlás volt-e a miniszterelnöki kijelentés? Akármi volt, az bizonyos, hogy nem nagyon alkalmas a tekintélyünk megszilárdítására, ha egy komoly hazafias irányt, melynek képviselői éveken át a trón mellett is állottak, most vidáman le donquijotteznak.

Ebben a szomorú dologban van egy ko-

mikus történet is: Don Quijote címért legsűrűbben és legerélyesebben — a Justh-párt haragudott meg. Talán magukra ismertek? Akkor schse haragudjanak az igazságért. Ha pedig nem vállalják a címet, akkor meg éppen nincs jussuk haragudni. Hiszen az ő okos fejükön át szállott abba a nyeregbe Héderváry melyből Justhék huzták le Wekerléüket. Vagy nem?

Élet az egyetemen.

A bécsi »Akademischer Gesangsverein« az egyetemi daloskör tagjai átrándulnak vagy már utnak is indultak — Amerikába Sorba járnak az Egyesült Államok városait, koncerteket tartanak a deutsches Lied népszerűsítése érdekében és ezen az utjukon a bécsi egyetem néhány professzorán kívül elkíséri őket maga a rektor magnifikusz is.

Ha az ember magyarnak talált születni és csupán a magyar egyetemi viszonyokat ismeri, összecsapja a kezét: egyetemi ifjak ilyen okos és mindenkép dicséretes ambícióju dologra is vállalkoznak? És másodsor van egyetemi tanár, aki úgy értelmezi a hivatását, hogy a vakációját is az ifjuság vezetésére fordítja? Az előtt, aki csupán a magyar egyetemi életnek az ismerője, akként tűnik fel a bécsi egyetemi hallgatók ame-

rikai utja, mint valami arisztokratikus kitalálású ujságcikk. Pedig Budapest gyorsvonaton csak négy órai járásnyira van Bécestől.

Magyar egyetemi élet nincs. Ami volt az sem volt az, hogy az ifjak jó korán betrenirozták magukat jövő életpályájukra, az önreklamozásra, az önadminisztrálásra. Tüntettek, de nem az ok volt a fontos, hogy miért demonstrálnak, hanem a cél, hogy erről az ujságok megemlékezzenek és a szereplők nevét közöljék. Maguk az ujságok adhatják meg a választ, mennyire ez volt az eredendő célja minden diáktüntetésnek, maguk az ujságok, a melyeket a fiatal urak vérig vexáltak, hogy írják ki a nevüket. Egyébként és ezenkívül pedig az volt Budapesten az egyetemi élet, hogy napközben a belvárosi kávéházakban kártyáztak és billiárdoztak a fiatal urak, éjszaka pedig ugyan-ezen a helyeken lumpoltak. Nincs tovább. Vagy ha van tovább, úgy van, hogy mindent a világon tettek, csak éppen nem tanultak. Néha-néha megszállta őket egy kis nekibuzdulás, meg-megeresztettek egy pár Galilei-tiradást és — rohantak az ujságok szerkesztőségébe, — hogy a lapok a jelenvoltak pontos névsorát közöljék, mert a haza végtelenül kíváncsi arra, kik azok akik Galileit megmentik. Benn a fakultásra nem tanultak, künn az életben

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A varázsló.

— Claude Berton. —

Varázslókról, boszorkányokról volt szó.

— Még mindig léteznek! Magam is ismerem egyet — mondta Marcel Berné, az építész. — Hallgassanak meg, elmondom, hogyan tetőkönkre egy embert, ki ellene szegült.

— Tíz éve, hogy a Kalvez-kastély restaurálásával bíztak meg. Az új birtokos, Adalbert Bouchin, minden becsvágyát abba helyezte, hogy egykor de Kalvez bárónak nevezhesse magát. Parvenü volt, a legközönségesebb fajtából.

Egy hónapig voltam már Kalvezban és javítottam, foltoztattam a kastélyt. Nagyobb munkálatokba nem kezdhettem, mert az eredeti primitív terv hiányzott. Munkásaim azt ajánlották, hogy forduljak felvilágosításért a helység szabójához. Kinevettem őket. De a korcsmáros, a kinél étkeztem, s a kinek elpanaszoltam bajaimat, szintén helyesnek találta az eszmét. Guivar Kam (a sánta), a falu szabója, varázsló volt.

Guivar Kam a falu végén lakott. Magas, vállas, kemény, szép vonásokkal, valódi breton típus. Egyedül lakott a leányával.

Guivar Kam jobban beszélt franciául, mint a többi paraszt; tudott írni, olvasni és úgy fogadott kunyhójában, hogy nagy ur sem fogad különben a palotájában.

Elmondtam neki, hogy hozzá küldtek s hogy azt mondták, biztosan tud utbaigazítást adni.

Az öreg varázsló azt felelte, hogy előbb megkérdezi majd Kalvez hajdani urait. Ujholdra aztán megmondja, vajjon megkaphatom-e a tervet.

Kalvez hajdani urai hatvan év óta haló poraikban pihentek. Azt hittem, csufot üz belőlem. Ujholdkor azért megint csak elmentem Guivar Kamhoz. Kalvez urai tényleg felhatalmazták s megengedték, hogy kéresemet teljesítse, de csak egy feltétel alatt. Köteleznem kellett magamat arra, hogy visszaadom nekik Jann-Loiz de Kalvez máltai lovag arcképét. Szükségem volt a tervre. Átmentem hát Morlaisbe és telefonáltam Bouchinnek. Majd megszakadt nevetésben, mikor a varázslóról beszéltem. »Megígérhet neki mindent« — mondta — »de odaérkezésem előtt semmi se történjék.«

Ezek után elmentem Guivar Kamhoz, a ki biztosított arról, hogy meglesz a terv. Tényleg, másnap reggel, a mint felébredtem, íróasztalomon találtam.

Elmentem ismét a varázslóhoz, ezuttal hogy segítségét megköszönjem, s kunyhójának ajtaja előtt, legnagyobb meglepetésemre, egy paripát s egy pihenő lovas pillantottam meg. A mint közeledtem, az elfordította fejét. De később, mert felismertem benne régi katonaságbeli bajtársamat, Pierre de Langonet grófot.

A ragyogó fess huszártiszt félig paraszttá vedlett. Elkorcsosult nemzedék utolsó sarját is tönkretette az alkohol. Az armenő parasztok alázatosan hajlongva köszöntötték.

Langonet-t láthatólag kellemetlenül érintette a tiszteletnek ily alakban történt nyilvánítása. Hirtelen eszembe jutott, hogy fegyvertartóján Langonet és Kalvez egyesült címerét láttam valamikor. Pierre de Langonet Kalvez ura volt hajdan. Ő adatta el bizonyára közve-

titők után a kastélyt, ő kérte vissza a festményt, pénzre lévén szüksége, s valószínűleg az ő révén jutottam a kért tervhez is. Egyforma ügyességgel rejtegette előttem a mult dicsőségét, a jelen nyomorúságát. Szegény ördög! Azt mondta, hogy még ez este visszautazik Lesneven-ba. Ráhagytam s miután kissé iddógáltunk Guivarnál, bucsut mondtunk egymásnak.

Nyolc nappal később megérkezett Bouchin automobilján, nagy csomó férfi és asszony népséget hozott magával. Utálatosabb alakot, nagyobb szájhóst még nem hordott e föld hátán. Tompa orra, mocskos, undok szája, kicsi, gunyos, fénytelen ravasz szemei, ritkás haja házalóhoz tették hasonlónvá.

Két nap leforgása alatt mindent lerontott, romba döntött, neveltségessé tett förtelmes, becstelen gunyakacajával. A kastély »vályogkalyiba« lett, a pavillon a kertben »faputri« nevet kapott, a mesés azur színű hortenziákat »tulságosan elkészítették a mosásban«, s a gyönyörű magas fenyők »tollseprűvé« süllyedtek.

Hogy mindez nem igen tetszett a kalvezieknek, az csak természetes. Heves jelenet is volt egyszer miatta a parkban. Bouchin hát elzáratta a parkot. Kalvez hajdani urai a két óriási fügefá gyümölcsét a parasztyerekeknek adták. Bouchin kivágatta a fákat. A fekete öltözékű büszke breton parasztokat »hollók« nak vagy »foglyok«-nak nevezte állandóan.

Nap-nap után más és más rossz tréfát eszelt ki vendégei mulattatására. Régi öltözéket találtak egy napon ósdi bőrdöngökben. Felöltötték hát, a parasztok nagy rémületére, kik kísérteteknek nézték a régi kalvezi földesurak ősi ruházatában automobilon űrült sebességgel tovarohanó, ordító duhaj társaságot. Ezen a

egyellen pont sem volt, amely az almatemter-ral volt vonatkozásukat elárulná, amíg végre most előkelő haladás, új mozzanatok is belekerültek ebbe az egyetemi élet-be: azok, hogy a tudomány megvédésének címe alatt galileista fontoskodásokat követnek el, tehát ismét alkalmuk van arra, hogy ne tanuljanak.

Nem is lehet ez másképp: olyan példa van az egyetemre iratkozott diákság előtt. Az egyetemi professzoroké. Két kezünkön nem, csupán az egeken tudók megszámlolni azokat az egyetemi professzorokat akiknek tényleg cél a katedra. Nem, hanem udvari tanácsosság, báróság, más cím, prezencmárka, apró és nem apró kis seltelések, szóval minden, csak tanítás nem. Szomorúan természetes, hogy a milyen a tanításuk, olyan a tudásuk, (vagy akinek jobban tetszik, meg is fordíthatja a mondatot). Egyetemi tanárnak és egyetemi hallgatóknak egymáshoz való szövetkezése? Ki hallott ilyet? Csak nem ereszkedik le a kegyelmes vagy méltóságos ur a diákjaihoz, mint az elég borsos áru alapvizsgák, meg szigorlatok alkalmával?

Svoboda, a bécsi egyetem rektora most erre megadja néhány professzor-társával együtt a feleletet. Az iskolai esztendő — mondják ők — tanulásra való, fölhasználják tehát a vakációt és elmennek a diákjaikkal együtt a tengeren túl való utra. Ők maguk a rektor és tanártársai voltak azok, kik — amint bécsi hirdásokból időről-időre meglehet tudni — a legnagyobb ambícióval dolgoztak azon, hogy sikerüljön a bécsi egyetemi daloskör amerikai útja. Nemcsak szavakkal, hanem úgy, hogy ők maguk is utra kel-

tek a diákokkal. Ezt hívják egyetemi életnek. Iratkozzék be a bécsi egyetemre néhány eddigi ex-rektor ur és az utódjaik is.

A marostordai fölfordulás.

Rendkívüli közgyűlés a főispán ellen.

Nagy az izgalom Marosvásárhelyt. Tegnap hivta össze Köllő Ignác, az azóta fölfüggesztett alispán, azt a rendkívüli megyei közgyűlést, amelynek tárgya az alispáni előterjesztés az augusztus hó 1 ére összehívott tavaszi rendes közgyűlést elhalasztó kormányhatósági illetve főispáni intézkedéssel szemben a panaszjog érvényesítése iránt.

Ettől a közgyűléstől félt annyira Erősdý Sándor főispán, hogy előbb Köllő Ignác alispánt, tegnap pedig Balla Aladár alispán helyettes főjegyzőt a belügyminiszter által fölfüggesztette.

Ezeknek a legújabb erőszakosságoknak hatása alatt gyülekeztek tegnapelőtt este és tegnap reggel a megyebizottsági tagok Marosvásárhelyre. Nagy izgalmat keltettek a legújabb lovagias afférek is, amelyek során ismét becsületbiróságot kértek Erősdý főispán ellen. A becsületbiróság elnöke gróf Tisza István lesz, aki — hir szerint — már utban van Pöstyénből Marosvásárhely felé.

A megyeházán már kora reggel nagy volt az élénkség. A függetlenségi megyebizottsági tagok nagy csoportban vonultak föl, míg a főispán embereinek kisebbsége már kezdettől fogva látható volt.

A rendkívüli közgyűlést délelőtt 10 órakor nyitotta meg dr. Bota Jenő tb. aljegyző. akit a főispán a fölfüggesztett főjegyző helyet-

tesítésével megbizott. A főispán nem jelent meg.

Désy Zoltán szólt elsőnek a napirendhez, ulmináns hatású beszédben fejte ki a főispán erőszakosságait és törvénytelenégeit.

Utána Gál Sándor, a képviselőház volt elnöke szólalt föl és élesen támadó beszéd kíséretében határozati javaslatot nyújtott be, amely szerint a közgyűlés a főispánnak a miatt a törvénytelen cselekedete miatt, hogy az augusztus elsejére összehívott rendes megyei közgyűlést elnapolta, panasszal fordul a közigazgatási bírósághoz.

Viharos tetszés fogadta a két beszédet, amely után az elnököt Bota tb. aljegyző elrendelte a szavazást. A szavazás eredménye az volt, hogy a Gál-féle határozati javaslat mellett 105-en foglaltak állást, ellene pedig 61-en szavaztak s így a javaslatot 41 szótöbbséggel elfogadták.

Óriási lelkesedés tört ki az eredmény kihirdetése után, amely közben zajosan abcugolták Erősdýt is.

Ezzel a rendkívüli közgyűlés véget ért.

A lovagias ügyek közül a Désy Zoltánnak és gróf Bethlen Istvánnak Matskási Péterrel támadt ügyét békésen intézték el.

Városi közgyűlés.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnapi közgyűlésén letárgyalta az összes kitűzött ügyeket.

A városi tanácsnak nem volt szerencséje, mert több előterjesztett javaslatát leszavazták.

Hosszabb vita volt a csendőriszkolában tervezett kázinó építéshely és lakás építésénél. Végre is a többség nem fogadta el a tanács javaslatát, hanem visszaadta.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A törvényhatóság tagjai közül alig harmincan voltak jelenek.

A már ismertett polgármesteri jelentésben a közigazgatásra vonatkozó adatokon kívül megemlíti még a polgármester helyettes, hogy a mérnöki hivatalnál szervezett új állásokra a pályázat meg lett hirdetve s kéri, hogy a választást a jövő hónapra tűzzék ki; — az új vízmű üzembe helyeztetett s most már 12000 köbméter viz áll naponkiut rendelkezésre; — a villamos vasut Szacsavay utcai és Bányasori vonalait kiépítették s üzembe is helyeztettek.

A sertés zárlat.

A polgármesteri jelentés kapcsán felszólt Czeglédi Jeremiás s kifogásolja, hogy a jelentésben nincsen felemlítve, miszerint Nagyváradon a sertésveszt konstatáltak s a sertészárlat elrendeltetett.

A múlt hétfőn azonban a vidékről hozott sertéseket beengedték a vásártérre, beszédtek a helypénzt s azután kizárták a vásártérről a sertéseket. Kéri, hogy jelöljenek ki helyet, ahol a behozott sertések megvásárolhatók legyenek.

Bordó Ferenc főjegyző és Komlóssy József gazdasági tanácsos felvilágosították a felszólatót, hogy a zárlat tartama alatt csak azonnali leolásra szabad sertést behozni, de vásárt nem szabad tartani.

A múlt hétfőn a rendőrség elmulasztotta az intézkedést, hogy a sertéseket a sorompónál ne eresszék be.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

*

A magyar országos tüzlőtő szövetségnek megkeresését a tűzrendészeti törvénynek törvényhozás útján leendő szabályozása iránt, pártolta a közgyűlés.

napon viszontlátam Langonet t a Guivar kunyhója előtt.

És mikor ezt a paraszttá lett arisztokratát megláttam, a salakká süllyedt parvenü jutott eszembe, s az öreg parasztra gondoltam, a ki az maradt, a mi volt.

Guivar eljött, hogy eszembe juttassa ígéretemet.

Szerencsétlenségemre a máltai lovag arcképében az egyik vendég egy valódi Champagne-képre ismert. Bouchin ezt hallva, kérésemet egyszerűen megtagadta.

— Szavamat adtam, igaz. Egy van csak, hát visszaveszem.

Szégyenkezve vittem meg a választ Guivar Kamnak. Másnap leánya kíséretében, legszebb ruhájába öltözve, jelent meg a varázsló a kastélyban és a képet követelte.

Bouchin rögtön kész volt a felelettel.

— Nem adom, öregem, nem. Ez egyszerű megjárta! Van irásod? Nincs? . . . Nagyon sajnálom . . . Egy máltai lovag nem csekélység . . . Máltai lovag! . . . Tíz év múlva családi képtáram díszét fogja képezni! Itt van egy pohár bor, igyál, mosd le vele szégyenedet, mert a képet nem kapod meg! . . .

A varázsló csendesesen hallgatta e szóáradatot és udvariasan megismételte kérését. Bouchin, a ki boszankodott e nemes nyugalmon, mérgesen fakadt ki:

— Hagyj békében! Mondtam már, hogy nem! Ha mindenáron le akarsz itt valamit szedni, hát szedd le a szélkakast a háttétől, ha ugyan fel tudsz mászni . . . Most meg kótródj! Érted?

— Ideadja? — kérdezte Guivar Kam rettentetes hangon. — Őnök mindannyian tanuim — szólt a jelenlevőkhöz fordulva. — Mert ennek az urnak nincs becsületszava . . .

— Pusztulj, nyomorult! — hördült fel Bouchin.

A varázsló felegyenesedett, csontos kezeit

Bouchin felé nyujtva, breton nyelven érthetetlen szavakat mormolt. Végül hátat fordítva, távozott leánya kíséretében.

A szolgálk egyike, ki értett bretonul, rémülten mondta el, hogy a varázsló megátkozta Bouchint. De Bouchin csak nagyokat röhögött a dolgon.

Három nap múlva már nem nevetett. A szélkakas eltűnt.

Hogyan csinálta ezt Guivar Kam? Hallottam azóta, hogy fiatal korában tetőmunkás volt, s a kastély tetőzetén dolgozott, mikor azt villámhárítókkal felszerelték.

Bouchin megdöbbsent. A tréfa veszedelmessé kezdett válni. Meglátogatta hát a varázslót kunyhójában.

— Adja ide a képet — ismételte Guivar Kam.

— Nem . . .

Bouchin dühösen távozott automobilján.

Még az este óriási vihar kerekedett és a villám belecsapott a kastélyba. Sietve jöttek értem hajnalban. Bouchin szobájába vezettek. A villám áthatolt a falakon és ágyában ütötte agyon.

Másnap megvizsgáltam a tetőzetet. A villámhárító sodronya épp Bouchin hálószobája felett el volt vágva és a villamos vezeték acélhuzalával összekötve. Ezen az uton jött a halál.

Visszatértem a halott szobájába. Asztalán százzsámra heverték a halott Bouchin de Kalvez névvel ellátott levegyek. E név alatt temették is el.

Két év múlva ismét a vidékre kerültem, A kastély még mindig eladó volt. Guivar Kam meghalt. A leánya után kérdezősködtem. Ugy mondták, hogy Lessnevenbe ment férjhez Pierre de Langonet-hez, ki mint lókupec fejezte be életét.

A gyámpénztár 1909. évi zárszámadását tudomásul vették.

Piszkos a város.

A tanács előterjesztést tett a fertőző betegségekről szóló szabályrendelet olyan módosításáról, hogy a tifusz bevétessék azon fertőző betegségek közé, amelyeknél az elkülönítést kényszer útján is keresetűl kell vinni.

Kapcsolatosan dr. *Hoványi Géza* felhívta a hatóság figyelmét Szőlőtelep utca állapotára; itt zöld pocolyak fertőztetik meg a levegőt.

Dr. *Mayer László* főorvosnak tudomása van az ottani állapotokról. Be is jelentette a rendőrségnek.

Dr. *Kazay Kálmán* rámutat, hogy nem elég az eddig tett intézkedés, mert az egész városban, a legtöbb utcán ázsiai állapotok vannak. Hívja a polgármester helyettesét, hogy megmutassa, milyen állapotban van a város. A kolera mindennap kiúthet, de nincs gondoskodva kolera házról.

Bordé Ferenc konkrét adatokat kér, akkor azonnal intézkedik.

Dr. *Mayer László* kijelenti, hogy kolera esetén az egész járványkórház a kolera betegek elhelyezésére szolgál. Az utcák, terek, udvarok állapota tényleg úgy van, mint *Kazay* mondta, de ezen csak a csatornázás és a vásárcsarnok létesítése segít.

A tanács javaslatát elfogadták.

A csendőriskola borbélyműhelye.

A tanács előterjesztést tett, hogy a csendőriskolában egy kantin és egy borbélyműhely és lakás építtessék mintegy 9000 korona költséggel.

Dr. *Adorján Emil* megütközéssel fogadta az előterjesztést, hogy 10 000 koronát kidobjanak. A tervekből látja, hogy mindjárt lakást is terveztek. Egy bizonyos határig elmehet a város az áldozattal de ötleteknek ne dőljenek be. A Rulikovszky-uton lesz bolt és borbélyműhely. A tanács javaslatát nem fogadja el.

Balogh Döme a legnagyobb könnyelműségnek tartaná, ha a város ebbe az építkezésbe belemerne. Bizonyosan valamelyik nyugalmazott csendőrnek kellene a helyiség.

Bordé Ferenc kéri, hogy fogadják el a javaslatot. A beszállásolási alaphól építenék fel ezeket, tehát nem új teher lesz a városra. Ha a csendőriskolát nem véglegesítik, beszállásolási célra fog szolgálni.

Dr. *Adorján Emil* látja, hogy a dolog nincs előkészítve. Ingyen helyiségek építésének értelme nincs.

Dr. *Hoványi Géza* rámutat, hogy az iskola véglegesítésénél 1200 csendőr és 120 tiszt jön ide, ezzel szemben a 8000 kor. befektetést nem szabad oly szigorúan bírálni. Elfogadja a tanács javaslatát.

Dr. *Kazay Kálmán* indítványozza, hogy a kérdést adják vissza s a tanács próbálja meg, hogy a vállalkozó építse fel bizonyos ideig való használat mellett a kantint és borbélyműhelyt.

Bordé Ferenc kijelenti, hogy a kantin és borbélyműhely kérdése nagyon összefügg az iskola véglegesítésével.

Dr. *Adorján Emil* már megszokta az ilyen ijesztgetést, de hiszi, hogy a kormány nem ilyen csekélységnek alapján fogja a végleges iskola elhelyezésének kérdését eldönteni.

A többség az ügyet visszaadta a tanácsnak.

Drága a villamos.

A tanács betervezte a Szacs vay-utca, Rhédey-kert, valamint Szacs vay-utca—Szarvasor és bányasori villamos vasut menetdíjszabását, amely szerint a bányasori vasutvonalon 2 szakasz lenne, 10 és 20 filléres.

Dr. *Kazay Kálmán* és dr. *Adorján Emil* nem fogadják el a javaslatot, mert csak egy szakaszt kell ezen a rövid vonalon alkalmazni 10 fillérrel.

Weiss Lajos a Szacs vay-utcai vonalon is a 10 filléres menetdíjat kívánja s indítványozza.

Dr. *Tóth Eerencz* és *Bordé Ferenc* azt javasolják, hogy a mostani 2 szakaszos menet-

díjat 60 napra állapítsák meg s a későbbi időre vonatkozólag tárgyaljon a tanács.

A többség dr. *Kazay Kálmán* és *Weiss Lajos* indítványát fogadta el, hogy mindkét vonalon csak egy szakasz legyen a menetdíj 10 fillérrel.

*

Három újabb köztisztviselési felügyelő alkalmazását, *Balogh Döme*, dr. *Kazay Kálmán* és *Weiss Lajos* ellenzik, ellenben dr. *Mayer László* főorvos a felügyelők alkalmazását szükségesnek tartja.

A többség a felügyelők alkalmazását melőzte.

A vízvezetési szerelőtelep építésére nézve új árlejtést hirdetnek, hosszabb határidővel, a jövő évi május 1-ig.

Ugyanígy határoztak a vámházak építése ügyében.

A főispán hivatalos helyiségének berendezésére és átalakítására vonatkozó előterjesztést elfogadták.

A levéltár kisajátítása kérdésében dr. *Adorján Emil* indítványozza, hogy a levéltárnoknak is adjanak havi 80 koronát.

Hlatky Endre főispán tarthatatlannak jelzi a mai állapotot.

A tanács javaslatát, dr. *Adorján Emil* indítványával fogadták el.

Ezután a póttárgyra került a sor.

Dr. *Adorján Emil*, a városi nyomtatványok szállítása körül állítólag előfordult visszaélések tárgyában kiküldött bizottság nevében bejelentette, hogy a számlák átvizsgálását megkezdték, de szakértő közbejöttét tartják szükségesnek, miért is kérték a városi tanácsot, hogy Budapestről az államnyomdából kérjen szakértőt.

A jelentést tudomásul vették.

Az interpellációk.

A tárgysorozat teljes letárgyalása után az interpellációkra tértek át.

Weiss Lajos kifogásolta, hogy *Várady Velencén* a *Pogány-féle* telken nyitott új utcán se vízvezeték, se világítás. 22 család lakik pedig az új utcában.

Bordé Ferenc megígérte, hogy azonnal intézkedik a vízvezeték és villany berendezésére.

Weiss Lajos a *Szent László-tér* aszfaltozását sürgette második interpellációjában, amire *Bordé Ferenc* főjegyző kijelentette, hogy most érkezett le a miniszter jóváhagyása s az árlejtést azonnal kiírják a munkálatokra.

Balogh Döme a *Bottó-féle* főziskola ügyében interpellált. Helytelennek tartja a nagy mérvű épület átalakítást, a 2-ik tanítónőnek protekció révén történt kinevezését s hogy a gyermekmenhelyből akartak toborzani növendékeket.

Bordé Ferenc válaszolt a felvetett kérdésekre s a választ tudomásul vették.

Ezzel véget ért a közgyűlés.

Ki akarta pusztítani a családját.

Véres családi dráma a hegyen.

Felháborító családi dráma játszódott le tegnap a nagyváradai szőlőhegyen, ahol egy részes ember meg akarta ölni a feleségét, gyermekeit s aztán önmagát.

Az esetről tudósításunk a következő:

Márton Béni családi élete.

Márton Béni és neje nem a legjobb házaseletet élt. Márton Béni 1905 ben nősült meg s körülbelül egy fél év múlva egy éjjel töltött revolverrel kergette feleségét s akkor a revolvért apósa csavarta ki kezéből.

Mintegy három évvel ezelőtt ismét le akarta feleségét löni, állítólag akkor többször lött utána revolverből, de a felesége nem tett ellene feljelentést.

Más alkalommal ittas állapotban leütötte az asztalon égő petróleumlámpát s a szobából kimevve, feleségére és gyermekeire zárta az ajtót, hogy azok benn égienek.

Ilyen körülmények között Márton Béni több ízben hazament apjához, de az ura mindannyiszor érte ment s reá bírta a visszatérésre. A veszedelmes férj azonban nem javult meg s apósa állítása szerint egy ízben kis gyermekét akarta megölni az oltókéssel, úgy, hogy felesége alig tudta megakadályozni.

Több ízben volt még kellemetlensége Márton Béninek feleségével. Legutóbb, július hó 18-án este akarta megölni feleségét konyhakéssel, amely szándékában Persz Ferenc és özv. Persz Adolfiné, akik a szomszédos szőlőben laknak, akadályozták meg s ugyanaz nap akarta gyermekeit a vasuti állomáson a vonat elé dobni, úgy, hogy ez alkalommal az állomási rendőrök különintézkedésre kellett a dologba beavatkozni s Márton Béni csak akkor csendesedett le, mikor a rendőrök megbilincselve a rendőrségi fogdába szállították. Márton Béni ezen tetteit állítólag részben féltékenységből, részben ittas állapotban követte el.

Isten áldja meg én meglövöm magam.

Tegnap délelőtt *Puskás Ferenc* városi utkaparóval beszélt Márton Béni s teljesen józan állapotban ment egy darabig vele, akinek elmondotta, hogy apósához megy feleségét és gyermekeit meglátogatni. — Elválva egymástól körülbelül 10 perc múlva kiáltást hallott *Puskás* s visszaneve látta Márton Béni, aki kalapját lengette s kiáltotta: — Isten áldja meg, én meglövöm magam.

Puskás tréfának vette a dolgot és visszazsolt, hogy várja meg őtet. Mikor aronban Márton látta, hogy *Puskás* feléje tart, revolverével halantékon lőtte magát. *Puskás* azután az arra menő üres szekérre feltette a megsérült embert és beszállította a biharmegyei közkórházba.

Hatszor kértem, nem jött vissza, hát megöltem.

Amíg a fentiek történtek, még egy két szomszéd tudta csak, hogy mily véres eset játszódott le a *Kajtor István* házában, ahol Márton Béni tartózkodott. A szerencsétlen asszony ugyanis ide menekült édes atyjához a férje üldözése elől. Tegnap délelőtt Márton *Puskással* ide igyekezett s mikor *Puskástól* elvált, ide tért be. Márton teljesen józan volt s felszólította az asszonyt, hogy térjen hozzá vissza. Az asszony nem engedelmkedett, mire Márton revolvert rántott elő és abból az asszonyra lőtt kétszer egymásután. Az egyik golyó az asszony koponyacsontját, a másik jobb karját találta.

Az asszony eszméletlenül rogyott össze a földön. Márton erre kiment a szobából és ekkor maga ellen fordította a fegyvert.

Kajtor István az uton értesült *Puskástól*, hogy Márton agyonlőtte magát. Utközben találkozott *Szabó Zsigmond* és *Bódi József* hegyi lakosokkal, akik már egy szekérre téve szállították a meglőtt asszonyt a közkórházba.

Az esetről tudomást szerzett a rendőrség is, ahonnan *Schlögl Adolf* ment ki a sérülteket kihallgatni. A gyilkos még eszméletlenül volt s a következőket mondta:

— *Kajtor István* apósom nem engedte, hogy a feleségem velem lakjon. Hiába kértem

az asszonyt hatszor is, nem jött vissza, hát megöltem.

Az orvosok véleménye szerint az asszony sérülése életveszélyes, Márton Béni azonban felgyógyul.

A rendőrség tovább folytatja a vizsgálatot.

A Művészház Nagyváradon.

A legfiatalabb és legnépszerűbb művészszövetség: a budapesti *Művészház* — mint már jelentettük — legközelebb Nagyváradon rendez kiállítását és egyben megalakítja itt is műpártoló szakosztályát. A szakosztály elnöki tisztére — mint értesülünk — a *Telekt* Géza gróf elnöksége alatt álló igazgatóság Hlatky Endre főispánt kérte fel, aki holnap délelőtt 10 órakor fogadja az egyesület kiküldöttait: Rózsa Miklós dr. művészeti igazgatót és Könyv Elemér titkárt, hogy velük az alakulás módjait megbeszélje.

E jelentős kulturális esemény alkalmából érdekes lesz, ha megismertetjük olvasóinkat a *Művészház* céljaival és törekvéseivel.

Ismeretes, hogy a főváros szívében, a Váci utca 9. szám alatt körülbelül egy évvel ezelőtt egy művészhajlék nyílt meg: a *Művészház*. Aki figyelemmel kísérte az utolsó esztendő forrongását, az várta, hogy az elégedetlenek, a keresők, a fejlődők, a fiatalok egy igen tekintélyes tömege elszakad majd a Mücsarnoktól is, a Nemzeti Szalonától is. Ez megis történt a *Művészház* megalakulásával. Erre az egyesületre szükség volt. Szükség volt azért, mert a meglévőkből természetesen hiányzik az agilitás, az a pezsgő elevenség, amely nélkül élet alig gondolható. S mert be is váltja a vezetőség, amit a programjában ígért. Kiállításain ismeretlen színvonalon álló tárlatokban gyönyörködhetik a közönség. A vezetőség célja világos. Egyetlen klikket se szolgál, de külön-külön kiállításokon bemutatja mindenkinek a munkásságát, ha — és ezen a szón van a hangsúly — művészet van benne.

Az egyesület azonkívül persze, hogy ettikai célokat követ, a művészeti vásár szervezésére is törekszik. Mert elvégre is, a képet s a szobrot el kell adni. Hozzá kell tehát férfközni ahhoz a közönséghez is, amelyet műpártolóvá kell tenni. A nagy és kis kiállításokon, a hivatalosokon, ugyancsak sok képet adnak el, de ezekben a kiállításokban az olyan művészek, akik még nem nagyon elismertek, vagy, akik magukat nem tudják jól adminisztrálni, szinte csak véletlenül adnak el egy-egy képet. Az új egyesület kis gyűjteményes kiállításokat rendez, amelyek a közönség figyelmét egy-egy érdemes művész munkáira ráterelik. Az új egyesületre azoknak a festőknek, akik folyton eladják a képeiket, nincs szüksége, mégis szívesen fogadták. Mert az igazi művész nem kenyéririgy, s nem sajnálja művésztsáitól a vásárlót. Minél több piaca van a művészának, annál jobb. Az egyik-másik amúgy is olyan, hogy benne csak azok csaphatnak vásárt, akiknek vagy a portékájuk révén, vagy üzleti ügyeskedésük folytán az első sátorban sikerült helyet kapniok.

A *Művészház* ezt az anomáliát is megszüntette. Egész sereg eddig névtelen fiatal ember jutott döntő sikerhez kiállításain. Most kiviszi őket az országba is: itéljen felettük a közönség. Kíváncsian és érdeklődéssel várjuk bemu-

tatkozásukat. A nagyváradai szakosztály megalakulása elé pedig örömmel nézünk. A sok illegitim kiállítás után legelő ideje, hogy legyen végre Nagyváradon is foruma a magyar képzőművészetnek, mely kiselejtezi a rosszat és támogatja azt, ami a szépet, izlést és az igazi kulturát szolgálja.

Öngyilkosságok napja.

Két öngyilkossági kísérlet.

A rendőr előtt akarta megölni magát.

Véres napja volt tegnap Nagyváradnak. Rövid hét óra leforgása alatt egy gyilkossággal kapcsolatos öngyilkosság és ezenkívül még két öngyilkossági kísérlet történt. Eddig még az esetek szereplői közül senki sem vesztette életét, ami kizárólag annak tulajdonítható, hogy minden esetet elég korán észrevettek s elejét tudták venni a komolyabb következményeknek.

Az öngyilkossági kísérletekről a következőkben számolunk be:

Megakart halni, mert nem volt keresete.

Demián Margit 23 éves leányt talán Nagyváradon már minden nyomdában ismerik. Az utóbbi időben az öngyilkos jelöltek között kétszer is szerepelt a neve, azonban egyszer sem sikerült megválni az életétől.

A szerencsétlen leány mind annyiszor azért akart meghalni, mert nem volt keresete amiből fenn tudta volna tartani magát. Hetekig járt munka után, azonban mindenütt be volt töltve minden hely, aztán meg Demián Margitot nem ajánlotta senki. Legutóbb januárban lépett ki foglalkozásából és azóta egyáltalán semmiféle keresete nem volt.

Tegnap délután jelentés érkezett felőle a rendőrség büntügyi osztályához, ahonnan Schlögl Adolf fogalmazó azonnal a színhelyre sietett. Demián Margitot már ekkor beszállították a kórházba. A leány a rendőr fogalmazó megérkezésekor eszméletlenül volt, azonban egyáltalán nem akart vallani.

A rendőrfogalmazó minden rábeszélő képességét megfeszítette, hogy valamit megtudjon, ami végre is sikerült. A leány nagyon szégyelte tettét s e miatt nem akart vallani. Valószínűsége mindössze pár szó volt.

— Nyolc hónap óta nem vagyok alkalmazásban, azért akartam meghalni.

A kórházban a leánynál gyomormosást alkalmaztak, felgyógyulása bizonyosra vehető.

A Fehérlő gyöngye.

A váradai hatodrendű korcsmák közé tartozik a Fehérlő elnevezésű korcsma is. Ez a korcsma arról nevezetes, hogy a züllésnek induló családapáknak itt van a találkozási helyük, akiknek kedvéért a tulajdonosné megfelelő személyzetről gondoskodik. Ezek az alkalmazottak bizony nem nagyon tartják be a törvényes kivánalmakat s legtöbbször a hatóság beavatkozását is magukra vonják.

Az ilyen alkalmazottak között volt legutóbb Gávra Anna 23 éves román leány, akit szépsége miatt a Fehérlő gyöngyének neveztek el. A rendőrségen tudomást szereztek róla, hogy a leány cselédkönyv nélkül van alkalmazva, amiért tegnap Eleméry főkapitány maga elé idézte.

A leányt kihallgatása után tolong uton

akarták elszállítani Nagyváradról. Előbb azonban Gávra egy rendőr kíséretében a korcsmába ment vissza, honnan a ruháját akarta elhozni.

A rendőr mellől pár percre eltávozott a leány s ezalatt 10 fillérért zsiros szódát vásárolt, amit a rendőr szemeláttára akart meginni. A rendőr azonban észre vette szándékát és a cseléd kezéből, még mielőtt a zsirosszódát tartalmazó edény tartalmát kiürítette volna, az edényt kiütötte. A leány arca és a rendőr keze megsérült. Gávrat beszállították a kórházba, ahol Schlögl Adolf fogalmazó akarta kihallgatni, azonban a leány tettének okát egyáltalán nem akarta megmondani.

UJDONSÁGOK.

A király 80-ik születésnapja Nagyváradon.

Pár nap múlva, augusztus 18-án ünnepli az egész ország király ő Felsége 80. születésnapját.

Az összes városok és megyék törvényhatóságai szintén részt vesznek az ünnepelésben s a ritka magas kort ért uralkodó születésnapjának ez évi fordulója alkalmából lojalis hódolattal adózik a koronás király személye iránt.

Tegnap délután a városházán szűkebb körű értekezlet volt, amelyen megállapították a módokat, hogy miként ünnepli meg Nagyvárad városa a ritka jubileumot.

Az értekezleten Bordé Ferenc polgármester-helyettes elnököt s jelen voltak: dr. Horványi Géza orsz. képviselő, Komlóssy József gazd. tanácsos, Reismann Mór, dr. Adorján Emil, dr. Berkovits Ferenc törvhat. tagok, dr. Cseresy Béla tb. tanácsnok és dr. Molnár Imre tb. aljegyző.

Bordé Ferenc elnök előterjesztette miszerint az értekezletet azért hívta egybe, hogy megállapítsák az ő Felsége 80-ik születésnapja alkalmából rendezendő ünnepségek sorrendjét.

A bizottság a következő megállapodásra jutott:

Felhívást intéz a tanács a város lakosságához, hogy augusztus 17 és 18-án lobogózza fel a házakat s augusztus 17-én világítsa ki a házak ablakait.

Ugyanekkor a város összes középületeit fellobogózzák s a városi székházat villannyal pompásan kivilágítják.

Augusztus 18-án d. e. 9 órakor a I. szert, székesegyházban a városi tisztviselők és a törvényhatóságok tagjai testületileg vesznek részt a hálaadó istentiszteleten, a főispán vezetése alatt. Gyülekezés fél 9 órakor a városházán, hova a polgármester-helyettes meghívja a törvényhatóság tagjait.

A városi tanács felkéri az összes hitfeleket, hogy szintén tartsanak e napon hálaadó istentiszteletet, amelyen 2-2 törvényhatósági bizottsági tag vesz részt, a város képviselőjében.

Délelőtt 11 órakor a város részt vesz Biharvármegye diszközgyűlésén.

Déli 12 órakor lesz Nagyvárad városi jubileumi diszközgyűlése, a következő sorrenddel:

1. A főispán megnyitó beszéde.
2. A városi tanács előterjesztése, amelyben indítványozza, hogy a jubileum alkalmából a város 50,000 korona alapítványt tegyen, »Ferencz József alapítvány« címen, amelynek ka-

matat felső ipariskolai növendékek ösztöndíjára fordítják.

3. Ünnepi beszéd, amelyet dr. *Hoványi Géza*, Nagyvárad város országgyűlési képviselője tart.

4. Ő Felsége 80 ik születés napja alkalmából a törvényhatóság örömet jegyzőkönyvében megörökíti s felirattal üdvözlö a királyt.

A diszközgyűlésre az egyházi, katonai és polgári hatóságok fejeit meghívják s részükre a 3 első padsort és a tanácsstagok helyét tartják fenn.

* **A király emlékkeresztjei.** Még mindenki emlékeztetésében él a képviselőház 1908. évi november 13-iki lármas ülése, melyen Babocsay Sándor balpárti képviselő azért támadta Wekerle miniszterelnököt, mert az uralkodónak a hatvanéves uralkodói jubileum alkalmából alapított polgári emlékkeresztre vonatkozó alapító levelét ellenjegyezte. Wekerle válaszában kifejtette, hogy az 1867: I. és III. t.-cikk a király trónralépését legalizálták, illetve indeminálták, ami nem azt jelenti, hogy a közbeeső korszakot mondták ki törvényesnek, hanem megállapították az uralkodás kezdetének törvényességét. Emlékeztetett arra, hogy elismerte ezt az 1881-iki országgyűlés és el van az ismerve az 1867: III. t.-cikkben is, így tehát tarthatatlan az az állítás, hogy I. Ferenc Józsefnek, mint magyar királynak uralkodása 1867-ben kezdődik, mert az az 1867: I. és III. t.-cikk határozmányai alapján csakugyan 1848 december 2-án vette kezdetét. Wekerle miniszterelnök fejtegetései dacára az 1908. évi augusztus hó 14-én kelt felséghatározattal udvari és köztisztviselők részére alapított hatvanéves uralkodói jubileumi emlékkereszt, amelyre vonatkozó alapítólevelét Wekerle miniszterelnök elleujegyzésével a Budapesti Közlöny 1908. évi 275. számában megjelent, Magyarországon a mai napig nem került kiosztásra — állítólag azért, mert a kérdéses jubileumi emlékkeresztnek hibás veretűek voltak. Az új veretű emlékkeresztcskéék, úgy látszik, most — éppen jó alkalomra — elkészültek s az uralkodó 80 ik születési évforduló-ünnepé alkalmából fognak kiosztásra kerülni. Az egyes hivatalok főnökei már körrrendeletileg értesítették a tisztviselői kart, hogy mindazok, kik a kérdéses emlékkeresztre a hivatkozott alapítólevelét értelmében igényt tarthatnak, legkésőbb augusztus 15-ig jelentsék be erre vonatkozó igényüket felettes hatóságuknál. Az ügy a megyéhez is megérkezett s ott is megfelelő elbánásban részesült. A gondolat, hogy a kérdéses emlékkereszt az uralkodó születésnapjára jubileuma alkalmából osztassanak szét, annyiban szerencsés, mert így még azok a közjogi aggályok is elesnek, melyek Wekerle Sándor volt miniszterelnöknek egyébként igen világos fejtegetései dacára, esetleg teljesen eloszlatathatók nem voltak.

* **A hivatalos lapból.** A király *Feledy Dezső*nek, a Bihar-Szilágyi olajipar részvénytársaság igazgatóhelyettesének, valamint törvényes utódainak, a közgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar nemesség *Mezőtelegdi* elölnévvel dímentesen adományozta.

* **Csekonics—Aczél párbaj.** Hétfőn éjjel a Jardin de Paris táncteremben Aczél István, a 14. huszárezred hadnagya, nem ült le helyére, hanem a jobb első proszceniumpáholyra könyökölt. Többször be is hajolt

oda, ahol Batthyány Elemér gróf, Karácsonyi Aladár gróf, Szapáry Pál gróf, Csekonics Gyula gróf és egy hölgy ült. Whiskyt ittak szódával. Mikor Aczél már ötször is behajolt a páholyba, Batthyány így szólt a barátaihoz: »Huszuk össze a függőnyt, hogy ne kellemetlenkedjék ez az ember.« De Csekonics, aki a páholy sarkában ült, flegmatikusan, mintha csak cigarettára gyújtott volna, fölvetve az asztalról a teli szódásüveget és a hadnagy arcába fröc-csentette egész tartalmát. A mulatóhely közönsége harsogó derűtséggel honorálta a külön számot. Mindenki nevetett, csak Aczél volt komoly. Mintha mi sem történt volna, le-törtülte az arcát, belenyult a kabátja zsebébe, kivette a névjegyet és átadta a grófnak, aki cserébe odaadta a magáét. A segédek tegnap éjjel találkoztak és igen súlyos feltételű pisztoly, majd rögtön utána nehéz lovassági kardpárbajban állapodtak meg. A párbajt a felek tegnap délután négy órakor vívták meg. A pisztolypárbajban senki sem sérült meg, mire karddal folytatták a viadalt. A párbajban Csekonics a mellén súlyosan megsérült.

* **Crippen a fogságban.** Crippen doktor lassan megszokja a fogházi életet. Az a pár dollár, ami elfogatásakor nála volt, elfogyott, most nincs pénze s közönséges rabkoszton él. Nála talált ékszereit elkobozták, mert az a gyanu, hogy megölt feleségétől valók. Le Neve kisasszony sokkal jobban érzi magát, mint Crippen. Jövő héten indítják őket utnak London felé.

* **Borsalino, Pichler és angol kalapnyári ujdonságok REICHARD ÁRUHÁZABA** megérkeztek, hol legegységesebb budapesti és amerikai cipők kaphatók. 40

Szíves tudomására hozzuk, hogy Nagyváradon (Nagy Sándor-utca 2. szám alatt) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő amerikai férfi szabó üzletet nyitottunk. Amennyiben alkalmunk volt az első amerikai szabászati akadémián nyert kitüntető oklevelet megnyerni a modern szabászat minden legújabb vívmányaiából. Pontos kiszolgálásért kezeskedik. Szíves pártfogását kérve tisztelettel:

HÁBER ÉS TÁRSA,
amerikai férfiszabók
Nagyvárad.

344

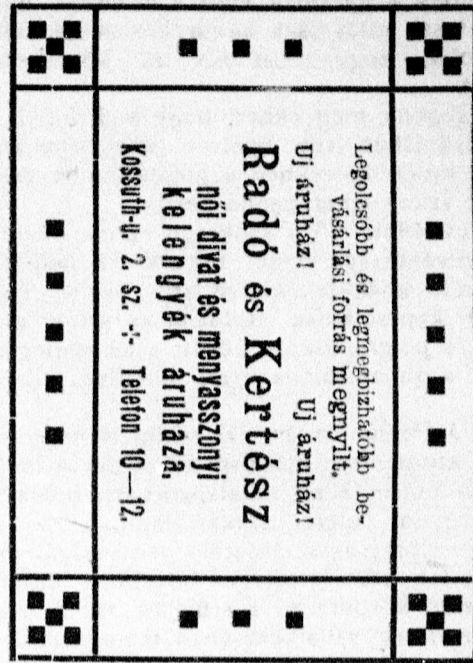
x **A Lloyd kávéház** kényelmes nyári helyiségében augusztus hó 12., 13., 14. és 15-én a következő pompás mozgófényképek lesznek bemutatva: 1. Zene-lecke. 2. Féltekeny férj. 3. A pénz körútja. 4. Rézbőrű szerelme. 5. Pontinii mocsarak. 6. Skócián keresztül. 7. A világ vége. 8. Lelki párbajok. Belépti díj nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kötöny italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein és Órlei* kávéházi tulajdonosok.

Moskovits „anatomiai“ cipők
: : a legjobbak. : :

Kaphatók: Gyár épület Kossuth-utca 5.
: : és Rákóczi-ut Bazár épület : :

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekl, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű *Wolfram* négyöt és ami a régiekkel szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világitás,

hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram* égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

SZINHÁZ.

A Pannonia mozi egy csapással a legkedveltebb szórakozó hely lett Nagyváradon. Az előkelő kávéházi közönség estéről-estére nagy tömegekben keresi fel a Pannonia kávéházat, amely a disztigvált és művészi színvonalon álló műsorával bizvást kiérdemelte ezt a nagy érdeklődést. A mostani legújabb műsor is kellemes és tanulságos szórakoztatást nyújt. Bevezet a faipar részleteibe, megismerteti a bivaly vadászat izgalmait, majd meg a »Szórakozott Masci« történetével mulattat. Több érdekes darabból kiválik a »Levél« és Szalome nagy drámája.

TANÜGY.

Uj polgári iskola.

Szeretjük mondani, hogy Nagyvárad kulturaváros, sőt ezzel büszkélkedni is szoktunk. Azt azonban elhallgatjuk, hogy bizony-bizony a kultúra áldásaiban még sem részesülhet mindenki, aki pedig joggal számot tart hatna rá.

Miért van az, hogy az országnak egyetlen városa sincs, amelyben oly sok magántanuló van, akik más városba kénytelenek menni vizsgázni, mert itt nincs alkalmuk tanulmányaik végzésére?

Miért van az, hogy a szeptemberi beiratások alkalmával oly sokan maradnak ki a helybeli középiskolákból?

A felelet erre igen egyszerű. Nagyvárad egy olyan nagy megye gócpontja, oly számos és elég nagy község van a periferiáin, hogy ezeknek szellemi szükségletét kielégíteni ma már nem képes.

Van városunknak — a középtöku oktatást tekintve — 1 főgimnáziuma, 1 főreáliskolája és 1 polgári iskolája, körülbelül 1500 növendékkel.

Tudnivaló dolog, hogy ezek közül csak a gimnázium és — bár némileg szűkebb keretben — a főreáliskola adja meg azt az általános képesítést, amellyel az illető bármely pályára léphet. Ide törekszik tehát adni a szülő a gyermekét, csak hogy e vágya nem teljesülhet, mert a gimnáziumban még az I. II. III. IV. osztályokban felállított párhuzamos osztályokkal sem tudják befogadni a jelentkezőket.

Igy nemcsak vidéki, hanem helybeli szülők gyermekei is kimaradnak.

Ezek a helybeli polgári iskola felé gravitálnak, amivel szinte előre megpecsételik gyermekeik sorsát s annyira zsufoltá teszik a polgári iskolát, hogy ott valóságos bűvészet még tömegtanítás módszere mellett is egy félévben 3-4-szer megszólítani a növendéket, ami tudjuk, hogy a gyermek előtt a calculust lustrisz-rűvé teszi, mert csak akkor készül el, amikor gondolja, hogy most már rá következik a felelet.

Tegyük még ehhez, hogy a helybeli polgári iskolában latin nyelvet nem tanítanak s így a későbbi években a gimnáziumba való átélést szinte lehetetlenné teszik.

Igy állott elő a szüksége annak, hogy egy új, nyilvánossági joggal felruházott polgári iskola állítsák fel, amely latin nyelvi előadásokkal kapcsolatban áthidalja az irt a gimnázium és polgári iskola között s az esetleges átélést a gimnáziumba ezzel lehetővé, sikeressé tegye.

Ó Dezső tanár, aki eddig is nagy sikerrel és elismeréssel méltóan működött a helybeli polgári fiúiskolában, vállalkozott arra a feladatra, hogy egy új polgári iskolát alapít.

Ez elhatározás kulturális fontosságát az elmondottak után fölösleges bővebben ecsetelni. Az intéző körökre és a szülőkre vár a feladat, hogy e derék vállalkozásában támogassák.

Egy jól vezetett, kitűnő erővel ellátott magánpolgári iskola rendkívül nagy áldás a szülőknek. A kevesebb létszám mellett behatóan, alaposan lehet foglalkozni a növendékekkel, úgy, hogy a házitánc is fölöslegessé válik s így a a csekély tandíjért busásan megtérül a vámon.

A tudomány, ipar, művészet gyors előrehaladása által rendkívül sok új kenyérkereseti forrás nyílt meg, amelyek legtöbbször már 4 polgári osztály képesít. S a szülők, akik annak idején elmulasztották gyermekeik kezébe adni a kenyeret, később szomorúan sóhajtoznak ezután s az illető sokszor 25-30 éves korában igyekszik pótolni valahogy szüleinek ezen mulasztását, költséges, nehéz magánvizsgálat által.

Éppen az volna a célja a polgári iskolának, hogy értelmes, öntudatos polgárságot neveljen, amely gerince legyen a magyar fajnak, akik nemcsak a technika vívmányainak gyakorlati alkalmazásában tudják értelmesen betölteni hivatásukat, hanem minden olyan téren is, ahol nem elég csupán a józan ész, hanem az elme kiművelése is szükséges. Miért van oly virágzó ipara s a külföldi nagy államoknak? Mert értelmes, tanult iparosaik vannak, akik nem azt tartják, hogy »ne sutor ultra crepidam«, hanem ultra, igenis ultra. Tovább, tovább...

Külföldön nem azzal ijesztik a gyermeket a szülők, mint nálunk a gimnáziumban a rossz tanulót, hogy: »tanulj fiam, mert különben inasnak adlak!« Ellenkezőleg, ott a szülő, ha a fiú értelmes, szívesebben adja ipari pályára, ahol — ha kötelességérek egyébként megfelel — nem küzd azzal a nehéz anyagi gondokkal, amely a sűrű kíséri a tudományos pályán működőket, akik ifjúkorukat nehéz tanulmányban töltik azért, hogy férfikoruktól a sűrű még nehezebb megélhetési gondokkal küzdjenek.

Makay István.

Iskolai hirdetés. Beiratások a nagyváradi ny. j. magánpolgári iskolába aug. hó 11., 12., 13. és 14-én d. e. 8-11-ig eszközölhetnek Szilágyi Dezső-utca 5. sz. I. em. Jelentkezni bármely osztályra az előző tanévi bizonyítvánnyal lehet. Vidékiek levélben is jelentkezhetnek, kívánatra felelős elhelyezésről gondoskodik. Beiratásdíj 5 kor., könyvtárdíj 1 kor., nyugdíj 30 fillér, tandíj havi 16 kor. Ha e 4 napi beírás kellő számú növendéket hoz össze, szept. 1-én az iskola megnyílik s tekintve, hogy házi tanítóra költ ennyit havonként akárhány szülő, a pártolást nemcsak megírdentli, hanem kéri is *Ó Dezső*.

Igazságszolgáltatás.

Kétszer eladott birtok. Dále Mikulájné rézbányai román parasztszóny furfangos módját eszelte ki a pénzszerzésnek. Eladta rézbányai földjét, aztán a is pénzzel átköltözött Belényesbe és vigan élte tovább életét. A pénz azonban csakhamar elfogyott és ő szerette volna, ha lenne még egy birtoka, melyet eladhatna Persze másik földje neki nem volt, legfeljebb a holdba és ily töprengései közben jött arra az új gondolatra, hogy eladja mégegyszer földjét. Mindjárt akadt is vevőre, Klein Simon személyében, aki örült is nagyon a birtoknak, mert nagyon olcsón kapta. A rézbányai birtok rá is telekkönyveződött Klein Simon nevére, de csakhamar jelentkezett az első vevő is; a vételt bizonyító szerződéssel. Kiderült, hogy az eladó és a második vevő rutul kijátszották az első vevőt. Az ügyészség nem hagyta annyiban a dolgot és okirathamisítás büntette miatt emelt vádat ellenük. Az ügy tárgyalása tegnap volt a törvényszéken, Ember Géza elnöklete alatt A vádat dr Szolnok Jenő királyi ügyész képviselte. A bíróság igazolva látta a vád előterjesztéseit és ezért Dále Mikulájné 1 havi, Klein Simont, pedig, 4 havi fogházra ítélte. Ugy az ügyész, mint az elítéltek felebbetek.

TÁVIRATOK.

Spanyolországban rend van.

Madrid, aug. 11. Canalejas spanyol miniszterelnök tegnap beszélgetett a Times madridi levelezőjével és a következőket mondotta:

— A király és a miniszterek visszatérése előtt semmi fontosabb esemény nem történik. Forradalmi mozgalmaktól ma már nem tartunk, egyedül a sztrájk aggaszt, melyet a carlisták tervszerűen irányítanak. A parlamentet ősz elejére egybehívjuk s az előtt a budget s azután a többi sürgős államszükségletekre vonatkozó törvényjavaslatokat fogja tárgyalni.

Törökország mozgósít.

Konstantinápoly, aug. 11. A törökországi III. hadtest vezérkara kidolgozta a mozgósítási terveket arra az esetre, ha hirtelen kitörne a háború Törökország és Bulgária között.

NYILTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u.7.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. —

(Folytatás.)

89

XX. FEJEZET.

»A nyul és a sok jó barát.«

A feliasztott félénk vad, midőn fekhelyéből felugrik a puskadurranás mély hangjára, melyről őszön sejteti vele, hogy az halált hozhat, nem nézhet ki megrémültebbnek és gyámoltalanabbnak, mint Rózsika kinézett, midőn Leonie felszólításának engedve, előjött rejtékhelyéből és megállt a szoba közepén, melyet Montarbas épen az imént hagyott el.

Barátnője meghagyása szerint a nyugágy és a fal közt lekuporodva tanuja volt az utóbbi viharos találkozásnak, remegett attól, nehogy bármely pillanatban egy önkénytelen mozdulattal vagy mélyebb lélegzésével elárulja magát azon férfinak, kitől a világon leginkább félt: s most egy másnemű félelem vett rajta erőt, hogy egy lelkiismeretlen vetélytárs rajta boszulhatná meg azt, a mit nagyon világosan látni lehetett, hogy a föld-sur még nagy becsben tartja az ő szép jobbágy leányát. Rettenetes volt, kétségkívül, a gróf üldözésének és a Wolverine féltékenykedésének tárgya lenni; de e helyzetnek mindkét szempontból meg volt a maga diadalérzete.

— Jöjjön elő, Rózsika, — szólt Leonie, félig nevetve, félig zokogva, mialatt a könyveket kitorlő szeméből. Jöjjön elő rejtékhelyéből és mondja meg nekem, hogy miért nem ölm meg kegyedet, most mindjárt e helyen, mielőtt e szobát elhagyhatná.

— Megölni, engem? ismétlé Rózsika remegő szívvél, de szemét szilárdan és bátran szegezve a másik arcára, mintha minden pillanatban várná a halálos csapást. Miért tenné azt? Én nem ártottam kegyednek. S kegyed sem akar engem bántani, bizonyára, Leonie, habár hatalmában állna ezt tenni.

A Wolverine, ruhájának kebléből egy hosszú, vékony, kétélű kést vont elő, mely olyan hegyes volt, mint egy tőr.

— Nézze ezt kiáltott fel. Kézcsuklóm egy fordulatával a kegyed szívébe temethetném.

— És én inkább szeretném, hogy torkomat messe el kegyed, mint hogy az ő kezébe kerüljek.

Volt hangjában valami esdeklő, de egy szersmind a nyugodt, passiv női türés is ki volt fejezve abban, mely azonnal megragadta a Wolverinenek az utóbbi izgalmarktól máris sajgó szívé. Fegyverét a szoba másik végébe dobta.

— Kegyednek van bátorsága, leánykám, — mondá — és pedig a legnemesebb féle. Nem! Miért bántalmaznám kegyedet? Nem azért kértem, hogy rejtse el magát a nyugágy és a fal közé s hogy nézze végig a kis scénát, melyet Montarbas és én a kegyed mulattására az imént előadtunk. Mondja meg az igazat, kedvesem, mit gondolt ön játékunkról.

— Hogy mindkét szereplő nagyon komolyan vette — felelé Rózsika őszintén — mikor az egyik közölök a szintért elhagyá.

Leone elpirult, de nem a szégyentől.

— Gondolja kegyed, hogy ő ismert engem azon egész idő alatt.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKIOS GYULA.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSÓ-UTCZA 5. SZ.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal u j o n n a n berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTUL“
politikai napilap kiadóhivatala.

Alapított :
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett
a „Tiszántul“-ban közöltetnek.

Alapított :
1894.

Gerliczy-utcában 2 utcai és egy udvari lakrész **november 1-től**

kiadó

Értekezhetni lehet: **Fráter Kálmán**, helyettes árvaszéki elnöknel, Sal Ferenc-utca, 23. szám. alatt.

Gyorsan pusztul a bőr sezt Ön banya,
Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem használja.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

18187—1910. szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. fokú iparhatóság ezennel közhírré teszi, hogy Malmed Cheskel, Weinberger Jónás, Mandel Mózes által felállítani szándékolt kristály szóda és halkonzervgyári telep telepengedélyezése tárgyában folyó évi augusztus hó 16-ik napjának délelőtti 10 órájára a Liliom-utca 1. számú házhoz hetyszini tárgyalást tűzött ki, a mely körülményről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbbben teendő felszólamlások figyelembe vételni nem fognak.

Nagyvárad, 1910. július 29.

Eleméry,
r. főkapitány h.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **mehtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **W o l f r a m** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindeanemű **izzólámpa különlegességek,** fénypépszálák **ugyanacsak legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen **Kecskeméthy István**

„**NEMZETI**“ kerthelyiségébe,

hol üdülést, kellemes szórakozást, **ingyen,** kitünő italokat és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a **NEMZETI** szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

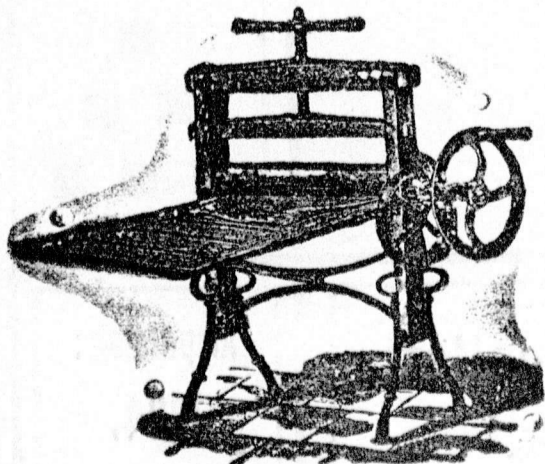
Kiadó

Világos pince, garçon,
1 és 2 szobás lakás,
fürdőszoba és erkéllyel
Rosenzweig
miederesnél

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ állandó működésben. Megtekinthető az üzletben.

45

Jégszekrények legujabb szer-
kezettel.

FAGYLALT-GÉPEK.
Kerti vasbutorok.
GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és
facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen
és bérmentve.

